

Uitkomsten onderzoek zijn aanzet tot regionale gesprekken

Alarmerende cijfers arbeidsmarkt huisartsenzorg

“In de huisartsenzorg is er een zorgwekkende disbalans tussen vraag en aanbod.” Die conclusie trekt InEen-bestuurder Esther Talboom-Kamp uit onderzoek naar de capaciteit en arbeidsmarkt binnen acht regio’s dat in november is gepubliceerd. “We hebben nieuwe oplossingen en structuren nodig.”

In de toekomst een – groot – tekort aan huisartsen. Nu of recent een wachtlijst voor nieuwe patiënten bij veertig procent van de huisartsenpraktijken. Op dit moment ook al een groter aanbod van beschikbare stageplaatsen dan vraag eraan, terwijl het onderwijs opmerkelijk genoeg een tekort ervaart. Huisartsen en doktersassistenten die hun werkdruk ‘te hoog’ noemen.

Dit zijn in het oog springende resultaten van nieuw onderzoek (zie kader ‘Toepassing eHealth blijft achter’). “De uitkomsten zijn geen verrassing”, zegt Esther Talboom-Kamp. Zij is bij InEen bestuurder met de portefeuille Personeel & Arbeidsmarkt en Innovatie. “Vanwege onder meer de vergrijzing en stijging van het aantal chronisch zieken stijgt de zorgvraag. Al langer zeggen InEen-leden dat het moeilijk is aan voldoende personeel te komen om aan die vraag te voldoen. De ontwikkeling kon nog een tijd deels het hoofd worden

Gezamenlijk

De opdrachtgevers van het onderzoek – SSFH, ROS Robuust en Transvorm – beschouwen de uitkomsten als basis voor gesprekken over regionale capaciteit en arbeidsmarkt in de huisartsenzorg. De sessies zijn bedoeld voor huisartsenpraktijken, gezondheidscentra, zorggroepen, huisartsenposten, LHV-kringen, regionale ondersteuningsstructuren, regionale werkgeversorganisaties, zorgverzekeraars, gemeenten en onderwijs. Uiteindelijk moeten knelpunten worden opgelost met een gezamenlijke aanpak.

Het eerste regionale gesprek maakte in november vorig jaar duidelijk hoe inspirerend dit kan werken. Tijdens de Brabantbrede dag voor de Huisartsenzorg bij Transvorm in Tilburg deelde Daan Kerklaan bijvoorbeeld een nieuw initiatief met de aanwezigen. Het gaat om een medewerker die bij huisartsenprak-

tijken en opleidingsinstituten moet bijdragen aan betere ‘stagematches’ voor POH’s en doktersassistenten.

Rompslomp uit handen

Kerklaan is directeur van Zorggroep Regio Oosterhout & Omstreken (Zorroo). Dit is een organisatie van, voor en door huisartsen. Hij zegt: “Bij ons is er nog geen harde arbeidsmarktproblematiek, maar het is wel essentieel dat we er serieus mee aan de slag gaan. Sinds het najaar is een voormalige triagist van de huisartsenpost een dag per week werkzaam als coördinator werkvoorziening. Zo willen we drie doelen bereiken. Eén: voldoende stageplekken creëren bij huisartsen. Twee: genoeg stagebegeleiders opleiden. Drie: een prettige werkomgeving creëren voor stagiair(e)s, zodat de praktijken binnen Zorroo een aantrekkelijke werkplek zijn. Als Zorroo bieden wij huisartsenpraktijken aan de

*“We moeten
nieuwe wegen inslaan”*

geboden door als zorggroep, gezondheidscentrum, huisartsenpost of praktijk aandacht te besteden aan een aantrekkelijker bedrijfsimago en een ander arbeidsmarktbeleid, maar deze middelen zijn nu uitgewerkt. We moeten andere wegen inslaan (zie kadertekst ‘Noodzakelijke acties’).”

administratieve rompslomp uit handen te nemen rondom subsidieaanvragen voor stagebegeleiding. De tegenprestatie van praktijken is dat zij voorzien in stageplaatsen en -begeleiding.”

Gezicht en intenties kennen

De medewerker heeft de situatie bij huisartsenpraktijken geïnventariseerd. Kerklaan: “De ingewikkelde subsidie-systematiek blijkt inderdaad vaak een obstakel te zijn. Andere huisartsen zeggen te willen opleiden, maar de ruimte en capaciteit te missen. En er zijn ook huisartsen die wel degelijk een stageplaats en -begeleiding kunnen bieden.” Met opleidingsinstituten is ook volop contact. Kerklaan en de medewerker hebben nu een aantal kennismakingsgesprekken achter de rug. “We horen dan waaraan behoefte is. Een voorbeeld: een stagiair(e) moet binnen een uur op de stageplek kunnen zijn. Het is belangrijk dat we nu elkaars gezicht en intenties kennen.”

Tijdens de Brabantbrede dag is afgesproken dat Zorroo gaat optrekken met andere organisaties in West-Brabant. “We kunnen in de provincie gezamenlijk algemene zaken oppakken in plaats van afzonderlijk het wiel uit te vinden. Samen heb je ook een betere positie tegenover subsidieverstrekkers.”

Tekort doktersassistenten

Een van de onderzochte regio's is Groot Amsterdam. Hier wordt onder meer een groot tekort aan doktersassistenten voorzien. Al vóór het onderzoek stond onder andere dit thema op het netvlies van een in 2016 opgerichte alliantie van eerstelijnszorgaanbieders in deze regio. Dit samenwerkingsverband heeft een werkgroep Arbeidsproblematiek. Kees van der Post, huisarts te Badhoevedorp, is portefeuillehouder Arbeidsmarktproblematiek binnen de alliantie. Hij zegt: “We streven naar een gestructureerde aanpak om enerzijds meer plaatsbare stagiair(e)s te krijgen en anderzijds meer stageplekken te hebben.

Noodzakelijke acties

Een zorgmedewerker die een patiënt eerst bijstaat in de ambulance en vervolgens op de Spoedeisende Hulp. InEen-bestuurder Esther Talboom-Kamp noemt deze begeleiding in de keten een mooi voorbeeld van een nieuwe en noodzakelijke zorgbenadering: denken en kijken óver de schotten van de eerste, tweede en derde lijn heen.

“Op deze manier zet je medewerkers effectiever in”, zegt ze. “Bovendien creëer je zo banen die als nóg interessanter en uitdagender worden ervaren. Het werk van genoemde ambulancemedewerker stopt niet ineens bij de ingang van de SEH, maar krijgt er een vervolg. Zo zijn er ook veelbelovende pilots om het tekort aan triagisten op huisartsenposten tegen te gaan. Verpleegkundigen en doktersassistenten die overdag werken in een huisartsenpraktijk, wisselen die activiteiten af met de baan van triagist buiten kantooruren. Die variatie wordt als prettig ervaren.”

Dit alles vergt een andere zienswijze van zorgorganisaties”, zegt ze. “Van oudsher is het uitgangspunt van een organisatie: laten we onze eigen arbeidsmarktproblemen oplossen. Dat zal moeten veranderen in: laten we samen met andere zorgorganisaties problemen van de hele sector proberen op te lossen.”

Minder korte consulten

Talboom-Kamp pleit ook voor een andere inrichting van zorgprocessen. “Ik doel vooral op meer toepassing van eHealth en andere nieuwe technologie. Daarbij zal de patiënt een andere rol krijgen. Hij kan bijvoorbeeld zelf zijn bloedwaarden opzoeken in zijn digitale dossier en hoeft dus niet te bellen naar de huisartsenpraktijk, althans als zijn waarden normaal zijn. Dit zal het aantal korte consulten afremmen. Dit effect is al te zien dankzij een initiatief van het NHG: www.thuisarts.nl.”

Voorbeelden en voordelen

InEen inspireert en stimuleert op het vlak van arbeidsmarkt & digitalisering. Talboom-Kamp: “In het afgelopen jaar zijn voorbeelden en voordelen besproken tijdens de InEen Tweedaagse en de algemene ledenvergadering. In 2019 initieert InEen opnieuw bijeenkomsten, gedragen door de LHV en bedoeld voor directeurs, bestuurders en zorgprofessionals uit de hele eerste lijn. Bovendien staat InEen huisartsen, doktersassistenten en POH's met raad en daad bij wanneer ze eHealth willen implementeren. Dat gebeurt via www.zelfzorgondersteund.nl, financieel mogelijk gemaakt door zorgverzekeraars en bedacht door zorgaanbieders en patiëntenorganisaties.”

Toepassing eHealth blijft achter

- Onderzochte arbeidsmarktregio's: Zuidoost-Brabant, West-Brabant, Midden-Brabant, Noordoost-Brabant, Rotterdam Rijnmond, Groot Amsterdam, Zaanstreek Waterland en Zeeland.
- Huisartsenpraktijken, zorggroepen, huisartsenposten en het onderwijs zijn onder de loep gelegd.
- Nivel en Prismant voerden het onderzoek uit in opdracht van ROS Robuust, Transvorm (samenwerkingsverband werkgevers zorg en welzijn Noord-Brabant) en SSFH (Stichting Sociaal Fonds Huisartsenzorg). InEen behoort tot laatstgenoemd samenwerkingsverband.
- De resultaten bieden onder meer zicht op de veranderende zorgvraag van patiënten, de ontwikkeling van vraag en aanbod van professionals in het huisartsenteam en beschikbaarheid van en behoefte aan stageplaatsen én de knelpunten die zich (gaan) voordoen.
- De factsheets per regio zijn te vinden via www.rosrobust.nl/factsheets.
- Een voorbeeld van een uitkomst: in veel regio's bedenken huisartsenpraktijken zelf oplossingen om huisartsenzorg toekomstbestendig te maken. De toepassing van eHealth en de inventarisatie van de vervangingsvraag blijven achter.

Wat betreft het tekort aan doktersassistenten: we werken aan een plan waarvoor we financiering hopen te krijgen in 2019. Het plan is tweeledig. Allereerst willen we in contact komen met opleidingsinstituten om de opleiding tot doktersassistenten beter af te stemmen op de praktijk. Nu horen we vaak van huisartsenpraktijken dat stagiair(e)s onvoldoende beslagen ten ijs komen. Het gevolg: de bestaande doktersassistenten zijn zóveel tijd kwijt aan begeleiding, dat het ten koste gaat van hun inzetbaarheid in de praktijk.”

Zij-instromers

Het tweede beschreven doel is meer zij-instromers te krijgen. Van der Post: “We mikken op arbeidskrachten die eerder in de zorg hebben gewerkt. Hoe groot is die groep? Is men te motiveren voor een baan als doktersassistent en de opleiding die daarvoor moet worden gevolgd? Omdat deze groep al beschikt over basiskennis van de zorg, zou een verkorte opleiding kunnen worden aangeboden. Uiteindelijk zouden we dan een poule van dokters-

Landelijke bevestiging

Nivel en Prismant hebben ook *landelijk* onderzoek verricht naar vraag en aanbod in de huisartsenzorg. Het eind vorig jaar verschenen rapport bevestigt het beeld dat eerder in 2018 naar voren kwam uit de studie binnen de acht regio's: huisartsenpraktijken ervaren een grote werkdruk en voorzien tekorten.

Een passage: “Alle praktijken hebben aan de ene kant te maken met een toenemende zorgvraag vanuit hun patiëntenpopulatie, door verschuiving van zorg van de tweede naar eerste lijn en een grotere betrokkenheid bij het sociaal domein. Aan de andere kant hebben gevestigde huisartsen moeite met het vinden van waarnemers, opvolgers, maten en ondersteunend personeel.”

‘Balans in vraag en aanbod huisartsenzorg’ is geschreven in opdracht van het ministerie van VWS en de LHV.

assistenten kunnen creëren waarvan huisartsenpraktijken gebruik kunnen maken.” <<

Tekst: Gerben Stolk

Illustraties: Nivel

